

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP. ZAŁOŻENIA BADAWCZE	9
1.1. Zarys problematyki	9
1.2. Cel i obiekt badań	11
1.3. Podstawa materiałowa i przyjęte zasady opisu	13
1.3.1. Materiał zgromadzony metodą kwestionariuszową	13
1.3.2. Metoda wywiadu ustnego	15
II. UWARUNKOWANIA SOCJO- I PSYCHOLINGWISTYCZNE KOMUNIKACJI JĘZYKOWEJ W WARUNKACH POLILINGWIZMU. ZAGADNIENIA TEORETYCZNE	18
2.1. Kompetencje językowa i komunikacyjna a umiejętności komunikacyjne	18
2.2. Świadomość językowa	24
2.3. Podstawowe zagadnienia teorii kontaktów językowych	28
2.4. Zjawisko wielojęzyczności	30
2.5. Pojęcie interferencji językowej	34
III. WIELOJĘZYCZNOŚĆ REGIONU WILEŃSZCZYZNY – OGÓLNY ZARYS NA TLE PRZEGLĄDU LITERATURY	41
3.1. Podstawy opisu wielojęzyczności regionu	41
3.2. Współwystępowanie języków	42
3.3. Cechy osobliwe polilingwizmu na Wileńszczyźnie	47
3.4. Tendencje i kierunki zmian	50
3.5. Wielojęzyczność społeczna na poszczególnych obszarach	51
3.5.1. Rejon wileński	52
3.5.2. Rejon solecznicki	55
3.5.3. Rejon trocki	59
3.5.4. Rejon święciański	60
3.5.5. Rejon szyrwincki	61
3.5.6. Inne tereny	62
3.5.7. Funkcjonowanie różnych języków etnicznych w Wilnie	62
3.6. Charakterystyka badanej populacji jako grupy reprezentatywnej na ogólnym tle wielojęzyczności regionu Wileńszczyzny	66
IV. WIELOJĘZYCZNOŚĆ UCZNIÓW SZKÓŁ POLSKICH NA LITWIE W UJĘCIU SOCJOLINGWISTYCZNYM	73
4.1. Wielojęzyczność grupowa badanych uczniów. Zasady dyglosji środowiskowej	73

4.1.1. Uwarunkowania sytuacyjne użycia poszczególnych języków	73
4.1.2. Występowanie i funkcje języka polskiego	74
4.1.3. Występowanie i funkcje języka litewskiego	77
4.1.4. Występowanie i funkcje języka rosyjskiego	79
4.1.5. Sfery używania języków, ich zachodzenie na siebie i związek z elementami sytuacji	81
4.2. Socjolingwistyczny aspekt wielojęzyczności indywidualnej. Typowa repartycja osobista języków na tle dyglosji środowiskowej	85
4.3. Cechy świadomości językowej badanej grupy uczniów	93
4.3.1. Podstawy analizy świadomości językowej	93
4.3.2. Język ojczysty	95
4.3.3. Języki drugie w świadomości uczniów	98
4.3.4. Postrzeganie siebie jako użytkownika kilku języków	101
V. PRZYKŁADY MIESZANIA SIĘ JĘZYKÓW W ROZMOWIE	105
5.1. Elementy psycholingwistycznego ujęcia problemu wielojęzyczności indywidualnej	105
5.2. Przejścia kodowe w konwersacji wielojęzycznej	106
5.3. Cytaty	111
5.3.1. Ogólny obraz występowania cytatów w mowie uczniów	111
5.3.2. Cytowanie nazw własnych	113
5.3.3. Rzeczowniki pospolite oraz inne wyrazy i związki użyte jako cytaty	119
5.3.4. Osobliwości regionalne i osobnicze częstotliwości występowania cytatów w mowie uczniów	123
5.3.5. Cechy gramatyczne cytowanych jednostek oraz sposoby ich powiązań składniowych z kontekstem	127
5.4. Interferencje jako okazjonalne zapożyczenia w mowie	130
5.4.1. Rodzaje omawianych interferencji	130
5.4.2. Okazjonalne pożyczki formalnosemantyczne	134
5.4.3. Okazjonalne kalki semantyczne	136
5.4.4. Okazjonalne kalki strukturalne	142
5.4.4.1. Okazjonalne kalki słowotwórcze	142
5.4.4.2. Wielowyrazowe oraz frazeologiczne kalki strukturalne	144
5.4.5. Interferencje gramatyczne	148
5.4.5.1. Interferencje gramatyczne na poziomie fleksji	149
5.4.5.1a. Kategoria rodzaju rzeczowników	149
5.4.5.1b. Kategoria liczby	150
5.4.5.1c. Deklinacja	152
5.4.5.1d. Kategorie czasownika	152
5.4.5.2. Interferencje gramatyczne na poziomie składni	153

5.4.5.2a.	Akomodowane przypadki syntetyczne i wyrażenia przyimkowe	153
5.4.5.2b.	Wyrażenia przyimkowe i przypadki syntetyczne w funkcji członów nieakomodowanych	155
5.4.5.2c.	Zakłócenia szyku składniowego	156
5.4.5.2d.	Użycie bezokolicznika przy połączeniach hipotaktycznych (w mowie litewskiej)	157
5.4.6.	Zapóżyczenia okazjonalne w mowie uczniów – uwagi podsumowujące	158
5.4.6.1.	Pożyczki okazjonalne w materiale polskojęzycznym	158
5.4.6.2.	Pożyczki okazjonalne w materiale litewskojęzycznym	159
5.4.6.3.	Pożyczki okazjonalne w materiale rosyjskojęzycznym	159
5.4.6.4.	Syntetyzujące spojrzenie na rodzaje i źródła zapożyczeń	160
5.4.6.5.	Osobliwości osobnicze częstotliwości występowania pożyczek w mowie	160
5.5.	Zestawienie zbadanych zjawisk interferencyjnych	162

VI. ZAKOŃCZENIE 166

Załączniki

Wykaz nazw omawianych miejscowości	170
Wykaz omawianych osobliwości językowych	172
Omówione w pracy jednostki leksykalne i inne połączenia wyrazowe, użyte cytatowo w wypowiedziach uczniów	175
Wzór kwestionariusza wywiadu (w języku polskim)	177
Wykaz wykorzystanej literatury	180
Santrauka lietuvių kalba	190
Содержание на русском языке	193